

THE ROLE AND MEANING OF GEOGRAPHY LESSONS FOR THE DEVELOPMENT OF GEOGRAPHIC CULTURE AND ENVIRONMENTALLY CONSCIOUS BEHAVIOUR IN STUDENTS

Abstract: A key objective of the practical geography lessons in fifth grade is laying the foundations of students' geographic culture and behaviour. The main characteristics include advanced understanding of geographic terms, a competent use of geographic concepts and learning about different models of behaviour in the geographic space and its related values.

Geographic competency is a key component of secondary education. Students learn knowledge and skills about the spatial differentiation between society and nature. Learning how to deploy geographic knowledge allows students to take up different roles and to make decisions about various contemporary social debates. This also allows them to develop different models of behaviour for the different roles they take up. Geography as a subject allows students to develop a system of environmental values and consciousness of environmental problems.

Preparation is a key prerequisite for practical Geography lessons. The work with students is adapted for their level of knowledge and the relevant complexity of activities. An interactive environment and students' motivation are vital for successful educational outcomes. The efforts of the teacher and students are focused on the humanization of the educational process, where the student is placed at the centre of the learning experience. Group work and taking responsibility are key socializing elements of the practical Geography lessons. The control function is passed on to the student – the students take responsibility and control over their actions which stimulates their interest and motivation. Students' investigatory and problem-solving skills as well as critical thinking are actively stimulated and nurtured through practical Geography lessons.

Author information:

Zhivka Todorova

Dr.

138. Secondary School for Western and Eastern Languages

“Prof. Vasil Zlatarski”

✉ j_vladova@abv.bg

🌐 Bulgaria

Keywords:

geographic knowledge, competencies, map, parallels of latitude and meridians of longitude, climate zones, population, settlements and other key concepts.

„Географското обучение е много необходимо за развитие на отговорни и активни граждани на настоящия и бъдещия свят се казва в Международната харта на географското обучение. Географията е една информираща, даваща умения интересна дисциплина на всички нива на образование и учащите имат нужда от глобално разбиране на света, за да могат да си сътрудничат глобално в областта на икономиката, политиката, по културни и природозащитни проблеми...“ (Международна харта, 2006)

С курса на обучение в пети клас започва изучаването на нов учебен предмет и реализирането на стратегията за географско образование в средното образование. Ролята и отговорността на учителя са изключително важни. Уроците за дейност са добра възможност за прилагане на придобитите знания и компетентности, формират се практически умения.

Целта на работата ми е формиране на географска култура и модел на поведение чрез уроците за дейност. От тази цел произтичат следните подцели: Да се формира географска грамотност, да се усвоят базисни знания и умения за природните компоненти и пространствена организация на обществото. Да се формира географска компетентност за приобщаване на учениците към географските реалности, способност за оценяване и вземане на решения с

географска проблематика. Да се формират модели на поведение свързани с интерес към географското познание, светоглед за взаимната връзка между природата и човека, за природата и нейното опазване.

Изпълнението на целите е постижимо при добра предварителна подготовка, последователна работа в учебния час и прецизирани задачи за домашна работа. В процеса на работа наблюдавам работата на учениците от паралелките в които преподавам. При входното ниво учениците показаха резултат Много добър. Сигурна основа за работа и възможност за формиране на географска култура и поведение.

За постигане на желан резултат в процеса на работа са приложими различни методи съобразно тематиката на урока. Личната мотивация на ученика предопределя приложимостта на словесни и нагледни методи. Важна е ролята на живото слово за емоционално въздействие върху ученика. Нагледните методи осигуряват непосредствено възприемане от учениците на изучаваните процеси и явления чрез техните изображения. В образователните сайтове има клипове и филми в помощ на учащите. Ако времето в часа е ограничено за онагледяване предоставям линк към съответната информация. В уроците за дейност се прилагат практически методи, които изискват извършване на определени операции. За правилното им извършване голяма роля играят словесните указания от учителя и показване на модели като примери. В учебният материал за пети клас уроците за дейност са добра възможност за комбиниране на словесни, нагледни и практически методи. Създават се благоприятни възможности за интензификация на процеса на обучение, за повишаване на неговата ефективност. При поставянето на задачи за изпълнение използвам индивидуална или екипна работа.

Ниво на постигане на целта: Грамотност – знания и умения. В състояние ли е всеки ученик да изпълни поставените задачи в урока? Представя географската информация в различни форми. **Компетентност** – оценяване и вземане на решения. При игровите задачи индивидуалното изпълнение на поетата отговорност е водещо. Стремеха за личната изява в екипната работа е изключително важен. Изграждане на личностни качества, любознателност, системност, отговорност и организираност, модел за подражание. Модели на поведение – да проучва готови модели или конструира нови модели. Географското поведение е изключително важно за бъдещи постижения, чиято основа е на база знания и компетентности придобити чрез образование и възпитание.

Степен на постигане на главната цел: **знаене** (назовава, описва, посочва, дефинира географски обекти и дейности), **разбиране** (обяснява, посочва, сравнява, класифицира и ..), **приложение** (променя, свързва, използва понятия, процеси и взаимовръзки), **анализира**, **синтезира**, **оценява**.

Образователният процес е акт на взаимодействие в реална среда с оглед постигане на реални резултати. Усилията на участниците, учител и ученици се насочват към хуманизиране и социализиране. Хуманизиране на образователния процес, ученика се поставя в центъра на обучението, тази роля за него е изключително отговорна. Социализирането на процеса позволява групово работа и поемане на отговорност. Контролната функция се преразпределя, учениците се самоконтролират и развиват личностни качества.

При всеки един урок за дейност ученика влиза в роля. Затова изключително важна е предварителната подготовка. Учениците се запознават с бъдещите роли, какво трябва да проучат и подготвят у дома. При петокласниците предварителната подготовка е от изключителна важност. В предходният учебен час на дъската са записаните темите по които учениците трябва да се подготвят и информацията която трябва да проучат. При урока за дейност под наслов: Географи детективи учениците се нуждаеха от повече време за изпълнение на задачите: 1. Определят географски координати по карта. 2. Да се ориентират по карта. 3. Определят (изчисляват) действително разстояние с помощта на мащаба. 4. Нанасят на картата

обекти с условни знаци. Като резултат от тяхното изпълнение всеки ученик да състави кратък текст на своето географско разследване.

За да ги мотивирам и стимулирам тяхната активност предложих да решат кръстословица под формата на глобус. В очертаването на Гринуичкият меридиан очертах квадрати с номера за букви от азбуката. Когато се впишат буквите ще получат името на немски географ, направил първият географски глобус през 1492г – Мартин Бехайм. Решаване на кръстословица е предизвикателство към тяхната любознателност.

Работата с Мащаб ги затрудни. Ролята на детективи провокира състезателният дух на всеки един от участниците, но съчетаването на писмен текст с картна работа, измерване на разстояние и разчитане на условни знаци създаде объркване сред учениците. След като забелязах затруднението на учениците от първата паралелка се наложиха промени. При пояснението на задачите заедно изчислихме дължината на маршрута. Констатирах, че трябва по-задълбочена работа за определяне на географски координати и измерване на разстояние. Определянето на точни координати като географска ширина и дължина изисква концентрация и знания за определенията (понятия). Една част от учениците знаят наизуст определенията, но се затрудняват при използването им. При по-голям норматив по география ще е възможна по-продължителна и целенасочена работа за прилагане на придобитите умения.

Картографските познания са ключови, четене с разбиране на картен материал изисква допълнителна работа. Времето в час е недостатъчно и неизпълнените задачи остават за домашна работа. Учениците притежават знания за географски обекти, но се затрудняват да описват и сравняват по карта. Индивидуалната работа изисква време за изпълнение а представянето на резултата е емоционално състезание сред учениците. Толерантността е много ниска, всеки желае да покаже знания и очаква оценка. Тук е необходим модел за поведение. Авторитета на учителя е възможност за подражание от страна на учениците. Като модел за подражание самата аз активно слушам, водя записки за да мотивирам бъдещият си коментар. Отговорното слушане респектира и показва уважение.

С удоволствие петокласниците четат и представят своята работа, резултат от индивидуалната работа. Когато трябва да оценяват работата на свои съученици те са критични и споделят кое им харесва и кое не. Премемерната похвала от моя страна поражда усмивки, което за мен е знак за одобрение, учениците са изпълнили поставената задача и са доволни от похвалата. Разбира се има и единици, които изпитаха затруднения. Тези, които се затрудняват при четене се затрудняват и при писане на отговор.

При уроците за дейност учениците предварително се подготвят, търсят информация и изображения по темата. Търсейки те осмислят проблематиката на темата и анализират изображения, което е част от формирането на тяхната географска култура. Представянето на резултата е доказателство за техните компетентности и увереност, че могат.

Географската култура е основа за бъдещото развитие на учениците. Пътешествието по карта, опознаването и изследването на нови географски обекти е невероятно преживяване. При урока за дейност Географи – пътешественици, акцентирах на екипната дейност. Възможност учениците да си сътрудничат, споделят идеи и заедно с мен, учителя да надграждат своите компетентности. За да развият умение за работа в екип записах основните елементи за организацията на процеса: разпределение на задачите за изпълнение, управление на времето за изпълнение на задачите, представяне (защита). Предстоящите задачи за изпълнение от всеки екип са следните: 1. Разпознават и назовават континентите и океаните, определят географското им разположение спрямо Екватора и Гринуичкия меридиан. 2. Сравняват ги по площ и местоположение. 3. Разпознават и назовават бреговете форми (остров, полуостров, архипелаг, проток, провлак, залив). След изпълнението на конкретните задачи трябва да съставят маршрут

на мислено пътешествие по карта, описват пътешествието в географски текст, допълват с изображения и го представят пред класа.

Като географи пътешественици учениците трябваше да пътешестват по картата и да описват географски обекти. Предоставих възможност сами да сформират екипи. За да работят заедно променихме пространственото разположение на работните маси. Оформираните работни кътове създадоха атмосфера на доброжелателност и активност.

Нагледните пособия необходими за изпълнение на задачите за часа са следните: стенна природно-географска карта на света, глобус, карта на великите географски открития и книгата Малкият принц. Всеки ученик от екипа може да ползва и Google maps. Екипите заеха местата си. Като първи опит загубиха време при разпределението на задачите. Ориентирането по карта, намиране на географски обекти и тяхното описание бе сравнително лесно. Възможността да работят с приятелите си и ползват карти даде много добри резултати за кратко време. При стенната карта търсейки своите обекти те наблюдаваха търсенето на останалите екипи и си помагаша. Несъзнателно те взаимно се обучаваха и контролираха. Неусетно обогатяваха и прилагаха своите знания и умения за работа с карта. Показаха, че притежават необходимата грамотност да разпознават континенти, брегови форми и океани. Представянето на континентите по критерии в табличен вид леко ги затрудни. Учениците могат да разпознават обекти, но се затрудняват да систематизират информация по определен критерий и да структурират отговор. Тяхното затруднение показва необходимостта от допълнителна работа в следващите часове при темите, които позволяват. Нивото на компетентност за творческото прилагане на знания е добро, но за постигане на много добри и отлични резултати е наложително допълнителна работа за задълбочаване за компетентностите и тяхното надграждане.

Мисленото пътешествие изисква повече време, всеки екип има идея за маршрут и в стремежа да предоставят интересни географски обекти се разпиляват във времето. На учениците им е предоставено време за обобщаване на информацията и подготовката и за представяне. Тази задача остава за домашна работа. Нейното изпълнение изисква координиране на работата в извънучебно време и представяне. Критериите за оценяване са обяснени. За разработването на маршрут са изяснени основните компоненти: място на тръгване; сезона през който започва пътешествието; посоката на пътуване; мястото до което искаме да стигнем; географските обекти по пътя. Екипите имат възможност за избор при представянето на своето пътешествие, постер, разказ или албум. Запознати с изискванията при представяне на крайният резултат екипите се самоконтролират и излъчват своя лидер.

За да има равнопоставеност при представяне на резултатите определих време от 10 минути. За часа на представяне на резултатите пространственото разположение на класната стая отново трябваше да се промени. Пресъздадохме кръгла маса за да стимулирам чувството на съпричастност и отговорност. Пред всеки екип бе поставена табела с имената на участниците. Като модел за подражание при активно слушане и наблюдение ползвах официален бележник за записки. Във всеки клас са сформирани по няколко екипа. Ще опиша представянето в „А“ паралелка. Четирите екипа заеха местата си. Три от екипите представиха своите пътешествия с презентации. Един представи с постер. Всеки екип показва своята индивидуалност с интересни описания на брегови форми и съпътстващи изображения. При някои слайдове текстовата информация бе много подробна, учениците нямат умения да допълват устно допълнителна информация а всичко е записано и четат дословно. Необходим е модел на поведение за изграждане на личностни качества при презентиране.

Пътешествието представено с постер показва техническите умения на учениците. Картният и снимков материал се допълваше от кратка ръчно изписана информация за обектите. Различният почерк разнообразяваше постера и подчертаваше неговата индивидуалност.

Учениците доказаха, че знаят за сушата и водата, разпознават обектите и могат да прилагат знанията при изпълнение на поставени задачи. Целите за грамотност (знания и умения за обработване на информация) са постигнати. (продуктивно знание) Разбира се работата в този клас с тези ученици е извадка от цялостната преподавателска работа в петите класове. В един от класовете екипите не успяха да се справят с поставените задачи, частични пътешествия и хаотично представяне. Но учителят се учи непрекъснато в процеса на своята работа и експериментира в името на своите ученици и отлични им резултати. Представянето на пътешествия пред класа е опит и възможност за промяна. Презентирайки своята работа учениците обучават и са модел за подражание или отхвърляне.

Самата аз се изненадах от въздействието на пространствените промени и конкурентният дух на учениците си. При групова работа учениците се социализират, организират и поемат отговорност, което допринася за тяхното израстване. Осъществява се взаимодействие: ученик – учител - екип. Учителят и учениците съвместно правят оценка и осигуряват обратна връзка. Лидера е модел на подражание, той е равнопоставен с останалите членове на екипа, но в същото време носи отговорност за крайният резултат. Няма общност без лидер, няма клас без лидер и това е възможност за личностна изява.

При индивидуалната дейност учениците работят сами и се лишават от възможността взаимно да си помагат и обогатяват. Осъществява се взаимодействието ученик – учител. Учителят и учениците правят индивидуални оценки и осигуряват обратна връзка. Учителят е единствен модел за подражание. При представянето те се нуждаят от окуражаване, което при екипната работа е споделено.

Изводи:

Урока за дейност предоставя възможност за социализиране и хуманизиране на учебната дейност при индивидуалната и груповата работа(екипна). Формират се ценности свързани с интерес към географското познание, светоглед за взаимовръзката между природата и човека, за природата и нейното опазване. При екипната работа контролната функция се преразпределя, учениците се организират, самоконтролират и по този начин развиват своята любознателност, системност и отговорност.

При всеки един урок за дейност ученика влиза в роля. Затова изключително важна е предварителната подготовка. При правилно формулирани задачи за изпълнение, ученикът самостоятелно проучва и обработва информация. Без предварителна подготовка урока за дейност е формален преговор на материала и не се надграждат знания и компетентности. За да се формира географска култура всеки ученик трябва да притежава знания и компетентности върху които да формира поведение и отношение към природата и обществото. За да формираме географска култура и поведение е наложително да въведем географското мислене при ученика. С мотивирана дейност и модел на поведение чрез географската карта географското мислене е основополагащ елемент на географската култура.

Модела на поведение е от изключителна важност за формиране на знаещи и можещи личности. Учителят е модел на подражание, което е изключителна отговорност и привилегия, но при определени ситуации учениците излъчват и подражават на свой съученик с доказани качества на водач (лидер).

Да съхраним привлекателността на географията и формираме географско мислене, поведение и култура в нашите ученици, да бъдем достоен модел на поведение.

References:

1. <http://www.referati.org>-
2. Geografsko mislene i geografaska kultura, D-r N. Barayski
3. Geografia i ikonomika, 5 klas izdatelstvo „Anubis“
4. Geografia i ikonomika, 5 klas izdatelstvo „Pedagog“
5. Kniga za uchitelya po Geografia i ikonomika , 5 klas izdatelstvo „Anubis“
6. Kniga za uchitelya Geografia i ikonomika 5 klas, Izdatelstvo „D-r Ivan Bogorov“, 2006
7. Proveri znaniyata si Geografia i ikonomika 5 klas, izdatelstvo „Bulvest 2000“